

MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE

O B R A Z A C za dostavu mišljenja, prijedloga, primjedbi, i komentara na Nacrt prijedloga Pravilnika o uspostavi akcijskog okvira za postizanje održive uporabe pesticida.

<p>Naziv predstavnika zainteresirane javnosti koja daje svoje mišljenje, primjedbe i prijedloge na predloženi nacrt</p> <p><i>(napišite naziv institucije, organizacije, udruge, tvrtke ili ime i prezime osobe)</i></p>	<p>Zelena akcija / Friends of the Earth Croatia Zeleni Osijek Brodsko ekološko društvo Ekoturistiko</p>
<p>Područje interesa, odnosno kategorija i brojnost korisnika koje predstavljate</p> <p><i>(navedite područje interesa npr. edukacija, pregled prskalica, integrirana zaštita bilja i po potrebi navedite brojnost korisnika koje predstavljate)</i></p>	<p>Zaštita okoliša, zaštita prirode i održivi razvoj</p>
<p>Načelne primjedbe</p>	<p>Korištene kratice i pojmovi</p> <p>SZB – sredstva za zaštitu bilja</p> <p>Direktiva – Direktiva 2009-128-EC</p> <p>Načelne primjedbe</p> <ol style="list-style-type: none">1. Cijeli je Nacrt prijedloga Pravilnika sročten na način da ne postoji jasan odmak od „tradicije“ u primjeni vrlo toksičnih kemikalija u svojstvu SZB. Prema tome, naslov samog Nacrta prijedloga Pravilnika, kojim se tvrdi da se radi o „Pravilniku o održivoj uporabi pesticida“, smatramo potpuno neusklađenim sa slovom, ali i duhom predloženog Pravilnika. Zato je potrebno cijeli Nacrt preformulirati u smjeru poticanja nekemijskih postupaka za zaštitu bilja. U skladu s načelima održive poljoprivrede (Republika Hrvatska se, kroz dokument „Načela razvitka Republike Hrvatske“ iz 2001. godine, načelno odredila prema održivom razvitku te je 2009. godine donesena Strategija održivog razvoja (NN 30/09)) kemijska sredstva se trebaju primjenjivati samo kad nekemijski postupci nisu dovoljno učinkoviti, pri čemu ekonomski kriteriji ne smiju biti ključni. Prema tome, navođenje nekemijskih postupaka samo u članku 66. (pri kraju Pravilnika) sasvim je nedostatno, a i njihova razrada kroz Prilog III. također je nedovoljna. U ovom obliku, Pravilnik je u potpunom neskladu s načelima održive poljoprivrede, kao i održivog razvitka. Minimalni korak u tom smjeru učinio bi se npr. definiranjem načela održive uporabe SZB, kao i održive poljoprivrede, na početku teksta Pravilnika te uvrštavanjem u ta načela st. 3-6 Priloga III. Ovdje posebno predlažemo želimo svratiti

	<p>pozornost na stavak 19. preambule Direktive (naročito na: „(...) provedba načela integrirane zaštite bilja je obvezna.”) te stavak 23. preambule Direktive</p> <ol style="list-style-type: none">2. U cijelom tekstu bi trebalo zamijeniti pojam „pesticid“ sa „sredstvo za zaštitu bilja“, osim gdje se pojam pesticid koristi općenito, tj. i za SZB i za biocidne pripravke. Bez obzira što u stavku 2. preambule Direktive stoji da se očekuje njeno proširenje primjene i na biocidne pripravke te će se posljedično mijenjati i predloženi Pravilnik, zasad se predloženi Pravilnik odnosi isključivo na SZB. Osim toga, u RH postoji Zakon o biocidnim pripravcima (NN 63/07 i NN 35/08).3. Nisu propisane posebne mjere zaštite tla (to treba dodati u Poglavlje IV – Posebni postupci u uporabe). Također, želimo ukazati na na čl. 7 Pravilnika o zaštiti poljoprivrednog zemljišta od onečišćenja (NN 32/2010), u kojem stoji sljedeće: <i>„Upute kojih su se dužni pridržavati korisnici sredstava za zaštitu bilja te uvjete kojima moraju udovoljavati (mjere opreza, zaštita voda, pčela, zbrinjavanje otpada, uvjeti glede opreme i uređaja za primjenu sredstava i drugo) uređeni su posebnim propisom”</i>. Od ovdje predloženog propisa se očekuje propisivanje tih uputa pa to smatramo velikim i nedopustivim propustom. Također, a s obzirom na činjenicu opterećenosti tla dosadašnjim tretmanima, potrebno je propisati način, parametre i rokove za ispitivanje tla, kriterije prihvatljivosti novih opterećenja tla SZB-ima te postupke sanacije preopterećenih tala.4. Obavezno treba dodati i sustavno praćenje zastupljenosti SZB u vodama i tlu te definirati mjere pri povećanju koncentracije SZB.5. Edukacijom nije dovoljno obuhvatiti samo profesionalne korisnike, nego najširu javnost koja u svom životu i radu dolazi u kontakt sa SZB, jer se učestalo bilježe prekomjerne primjene često i neprimjerenih SZB. Edukaciju je važno usmjeriti prema održivoj poljoprivredi (stavak 10. preambule Direktive).6. Potrebno je dodati odredbe koje se odnose na poticanje znanstveno-istraživačkih programa na nacionalnoj razini kojima je cilj utvrđivanje učinaka upotrebe SZB na zdravlje ljudi i okoliš (stavak 11. preambule Direktive).7. Potrebno je dodati odredbe koje propisuje prava građana, koji prebivaju u neposrednoj blizini poljoprivrednih površina tretiranih SZB te obaveze profesionalnih korisnika prema takvim građanima.8. S obzirom na to da su na pesticide posebno osjetljive pčele, važno je dodati i odredbe kojima se definira nadležnost, postupak prijavljivanja i utvrđivanja uzroka i odgovornosti za masovna trovanja pčela te način i sadržaj saniranja šteta pri pojavama masovnih pomora pčela zbog trovanja SZB. Posebno su se opasnim za pčele pokazali neonicotinoidi te, u skladu s time, kao i koracima koje su poduzele neke europske zemlje (Njemačka, Italija, Francuska, Slovenija itd.), zahtjevamo potpunu zabranu trgovine i uporabe SZB na bazi neonicotinoida u Republici Hrvatskoj.9. Nacrt prijedloga Pravilnika ne sadrži ni jednu kaznenu odredbu, kao ni odredbe kojima se uređuje inspekcijski i upravni nadzor. U stavku 21. preambule Direktive navodi se: „Države članice trebaju utvrditi kazne koje će se primjenjivati za kršenje nacionalnih propisa donesenih u skladu s ovom Direktivom te osigurati da se one primjenjuju. Kazne moraju
--	---

	biti učinkovite, primjerene i obeshrabrujuće.”
<p>Primjedbe na pojedine članke Nacrta prijedloga Pravilnika s obrazloženjem</p> <p><i>(Ako je primjedaba više, prilažu se obrascu, a ovdje se navode samo članci ili dijelovi nacrta na koje se odnose.)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Čl. 3. st 1. - Čl. 4. - Čl. 19. - Čl. 23. st. 4. - Čl. 24. st. 1. - Čl. 24. st. 4. - Čl. 24. st. 5. - Čl. 25. st. 3. - Čl. 31. - Čl- 31. st. 3 - Čl. 37. st. 1. t. 1.1. - Čl. 48. st. 2(a) - Čl. 49. st. 1. - Čl. 49. st. 2 - Čl. 51. st. 1. - Čl. 52. - Čl. 52. st. 4(b) - Čl. 54. st. 1. - Čl. 54. st. 6. - Čl. 54. st. 7. - Čl. 58. - Čl. 66. - Čl. 66, st. 2 - Prilog II. - Prilog III. st. 3.
Ime i prezime osobe (ili osoba) koja je sastavljala primjedbe ili osobe ovlaštene za predstavljanje predstavnika zainteresirane javnosti	Sastavljao: dr.sc. Nikola Biliškov Predstavlja: Bernard Ivčić, predsjednik Zelene akcije
Datum dostavljanja	10. rujna 2012. godine

Primjedbe na pojedine članke:

1. Čl. 3. st 1.

Navod: „Ovaj se Pravilnik primjenjuje na pesticide koji su sredstva za zaštitu bilja kako je definirano u točki 10. (a) članka 4. ovoga Pravilnika.”

Predlažemo: „Ovaj se Pravilnik primjenjuje na sredstva za zaštitu bilja kako je definirano u točki 10. (a) članka 4. ovoga Pravilnika.”

Obrazloženje: Središnji pojam pesticid, prema ovome, nije jednoznačan te, prema tome, nije prihvatljiv. Naime, prema čl. 4. st. 10., pojam pesticid odnosi se i na SZB i na biocidne pripravke, dok se prema čl. 3. st. 1. taj pojam odnosi samo na SZB. Bez obzira na to da u st. 2. preambule Direktive stoji da se očekuje njeno proširenje primjene i na biocidne pripravke te će se posljedično mijenjati i predloženi Pravilnik, zasad se predloženi Pravilnik odnosi isključivo na SZB. Osim toga, u RH postoji Zakon o biocidnim pripravcima (NN 63/07 i NN 35/08), kao i Zakon o sredstvima za zaštitu bilja (NN 74/2005 i NN 124/2010), čime su i u zakonodavstvu jasno razgraničene te dvije skupine pesticida.

2. Čl. 4.

Predlažemo: Dodati jednu točku, koja definira korištenje skraćenog pojma Zakon, kojim se podrazumijeva Zakon o sredstvima za zaštitu bilja.

Obrazloženje: Na više mjesta u Pravilniku se navodi Zakon, podrazumijevajući Zakon o

sredstvima za zaštitu bilja. Tek u čl. 21., st. 4. se navodi da se u daljnjem tekstu pod Zakonom podrazumijeva taj Zakon, iako se i prije koristi u skraćenom obliku. Zato treba pri prvom navođenju Zakona o sredstvima za zaštitu bilja navesti da se dalje u tekstu koristi skraćeni oblik Zakon.

3. **Čl. 19**

Predlažem: Unijeti i okvire troškova izobrazbe.

Obrazloženje: Kako troškove izobrazbe o pesticidima snosi obveznik izobrazbe, smatramo da bi svakako trebalo nastojati da najviša cijena koja će biti propisana Pravilnikom o visini naknada i načinu raspodjele sredstava u postupku registracije sredstava za zaštitu bilja, ocjene aktivne tvari i izdavanja dozvola za sredstva za zaštitu bilja (NN 94/2007) bude što niža. Treba imati na umu lošu financijsku situaciju velikog broja hrvatskih seljaka i opasnost da se ova izobrazba shvati samo kao još jedan namet, što svakako ne bi bilo dobro.

4. **Čl. 23. st. 4.**

Navod: „Zidovi prostorija moraju biti lako perivi i otporni na opasne kemikalije. U slučaju da su sredstva za zaštitu bilja razvrstana i označena kao eksplozivna, oksidirajuća, vrlo lako zapaljiva, lako zapaljiva ili zapaljiva, zidovi moraju biti izgrađeni od nezapaljivog materijala radi sprječavanja širenja vatre. Vodovodne i kanalizacijske cijevi te električni i drugi vodovi koji prolaze kroz zidove objekta i prostorija i otvori na njima moraju biti nepropusno zatvoreni.”

Predlažemo: „Zidovi prostorija moraju izrađeni od materijala koji je nepropusna za aktivne tvari sredstava za zaštitu bilja i njihove pare i ne smije ih upijati, moraju biti lako perivi i otporni na opasne kemikalije. U slučaju da su sredstva za zaštitu bilja razvrstana i označena kao eksplozivna, oksidirajuća, vrlo lako zapaljiva, lako zapaljiva ili zapaljiva, zidovi moraju biti izgrađeni od nezapaljivog materijala radi sprječavanja širenja vatre. Vodovodne i kanalizacijske cijevi te električni i drugi vodovi koji prolaze kroz zidove objekta i prostorija i otvori na njima moraju biti nepropusno zatvoreni.”

Obrazloženje: Iako su i na drugim mjestima u Nacrtu navedeni ti uvjeti, dobro ih je naglasiti i za ovaj konkretni slučaj.

5. **Čl. 23. st. 4.**

Navod: „Pod u prostorijama mora biti gladak, lako periv i otporan na sredstva za zaštitu bilja. Na podu ne smije biti izravnog odvoda u kanalizaciju. U slučaju skladištenja sredstava za zaštitu bilja koja su označena kao eksplozivna, oksidirajuća, vrlo lako zapaljiva, lako zapaljiva ili zapaljiva, pod mora biti elektroprovodan ili uzemljen.”

Predlažemo: „Pod u prostorijama mora biti gladak, lako periv i otporan na sredstva za zaštitu bilja. Pod mora biti nepropusna za aktivne tvari sredstava za zaštitu bilja i njihove pare te ih ne smije upijati. Na podu ne smije biti izravnog odvoda u kanalizaciju. U slučaju skladištenja sredstava za zaštitu bilja koja su označena kao eksplozivna, oksidirajuća, vrlo lako zapaljiva, lako zapaljiva ili zapaljiva, pod mora biti elektroprovodan ili uzemljen.”

Obrazloženje: Iako su i na drugim mjestima u Nacrtu navedeni ti uvjeti, dobro ih je naglasiti i za ovaj konkretni slučaj.

6. **Čl. 24. st. 1.**

Predlažemo: Precizirati klimatske uvjete, tj. staviti ih u kvantitativne okvire.

Obrazloženje: U ovom obliku ima puno vrlo nejasnih pojmova, koji su kvalitativni, ali neprecizni. Važno je navesti kakva treba biti ruža vjetrova i konfiguracija tla, kolike su temperaturne promjene prihvatljive te kolika je „odgovarajuća udaljenost od objekata”.

7. **Čl. 24. st. 4.**

Navod: „Vrata objekata iz stavka 1. ovoga članka moraju biti izrađena od nezapaljivog materijala i izvedena tako da se automatski zatvaraju, osim ako se u objektima drže samo sredstva za zaštitu bilja označena kao štetna, nagrizajuća, nadražujuća, koja dovode do preosjetljivosti, ili su razvrstana kao kancerogene kemikalije kategorije 3, mutagene kemikalije kategorije 3, reproduktivno toksične kemikalije kategorije 3 i kemikalije opasne za okoliš.”

Predlažemo: Dodati jedan stavak u kojem se određuje kako trebaju biti izvedena vrata prostorija u kojima se čuvaju SZB označena kao štetna, nagrizajuća, nadražujuća, koja dovode do preosjetljivosti, ili su razvrstana kao kancerogene kemikalije kategorije 3, mutagene kemikalije kategorije 3, reproduktivno toksične kemikalije kategorije 3 i kemikalije opasne za okoliš.”

Obrazloženje: Nigdje nije navedeno kako trebaju biti izvedena vrata u tim slučajevima.

8. **Čl. 24. st. 5.**

Navod: „Objekti koji su namjenjeni za promet sredstava za zaštitu bilja na malo, moraju imati odgovarajuću prostoriju za skladištenje sredstava za zaštitu bilja, prostoriju i/ili prostor za privremeno skladištenje otpada (prazne ambalaže, neiskorištenih sredstava za zaštitu bilja ili

sredstava za zaštitu bilja kojima je istekao rok uporabe ili su neispravna), prodajni prostor te radnu prostoriju za odgovornu osobu.”

Predlažemo: „Objekti koji su namjenjeni za promet sredstava za zaštitu bilja na malo, moraju imati odgovarajuću prostoriju za skladištenje sredstava za zaštitu bilja, prostoriju i/ili prostor za privremeno skladištenje otpada (prazne ambalaže, neiskorištenih sredstava za zaštitu bilja ili sredstava za zaštitu bilja kojima je istekao rok uporabe ili su neispravna), prodajni prostor te radnu prostoriju za odgovornu osobu. Radna prostorija za odgovornu osobu i prodajni prostor moraju biti odvojeni od prostora za privremeno skladištenje SZB.”

Obrazloženje: Važno je precizno odrediti da prostorija za skladištenje SZB mora biti odvojena od radnih prostora.

9. **Čl. 25. st. 3.**

Navod: „U prostoriji u kojoj se skladište ili prodaju sredstva za zaštitu bilja mora biti ormarić (priručna ljekarna) sa sredstvima za pružanje prve pomoći.”

Predlažemo: „U prostoriji u kojoj se skladište ili prodaju sredstva za zaštitu bilja mora biti ormarić (priručna ljekarna) sa sredstvima za pružanje prve pomoći, koja, uz osnovna, moraju sadržavati i sredstva koja omogućuju prvu pomoć pri trovanju i povredama pri dodiru s opasnim kemikalijama.”

Obrazloženje: U ovom slučaju nisu dovoljna samo osnovna sredstva za pružanje prve pomoći, nego se među njima moraju nalaziti i dodatna sredstva, koja omogućuju prvu pomoć od trovanja štetnim kemikalijama s kojima bi radnici mogli doći u dodir te ostalim povredama od opasnih kemikalija.

10. **Čl. 31.**

Predlažemo: Dodati odredbu kojom se nalaže sastavljanje i ažuriranje javne baze podataka o svim SZB, koja su dozvoljena za trgovinu i primjenu u RH

Obrazloženje: Potrebno je sastaviti i redovito ažurirati centralnu javnu bazu podataka o svim SZB dozvoljenim za trgovinu i upotrebu u RH, sa svim relevantnim podacima, kao što su aktivne tvari, područje primjene, ciljani organizmi, opasnost po zdravlje i okoliš, toksikološka klasifikacija, mjere zaštite i sl. Na istom mjestu treba definirati tko se i na koji način brine o toj bazi podataka.

11. **Čl. 31, st. 3**

Navod: „Prikupljati će se i pratiti informacije i o mogućim kroničnim otrovanjima u skupinama koje su redovito izložene pesticidima kao što su primjenitelji, poljoprivredni radnici ili osobe koje žive u blizini područja na kojima se primjenjuju pesticidi.”

Predlažem: Uz to, propisati i koliko se često i u kojem opsegu te informacije prikupljaju te tko tu aktivnost plaća. Također, potrebno je zdravstvenim ustanovama propisati obavezu prijavljivanja slučajeva trovanja pesticidima Institutu za medicinu rada.

Obrazloženje: Predloženom bi se izmjenom, uz izmjene čl. 58, precizirala vrlo važna zdravstvena zaštita radnika, ali i građana od SZB-a.

12. **Čl.37. st.1. t.1.1.**

Navod: „uređaj za utvrđivanje poprečne raspodjele tekućine kod prskalica, tj. ispitni stol s prijenosom podataka na računalo ili ispitni stol s krovicama razmaka 100 mm i volumenom menzura do 1 litre s graničnim oznakama u vrijednosti odstupanja +-10%.”

Predlažemo: Povećanje preciznosti menzure s 10% na prihvatljivu mjeru, predlažemo 1%

Obrazloženje: odstupanje od 10 % je preveliko i nedopustivo. Treba povećati propisanu točnost menzure, koja bi mogla biti i 1%.

13. **Čl. 48. st. 2(a)**

Predlažemo: Jasno definirati kriterije kojima se dokazuje da nema praktičnih alternativa primjeni SZB iz zraka.

Obrazloženje: Prema preambuli Direktive: „Primjena pesticida iz zraka mogla bi uzrokovati znatne štetne učinke na zdravlje ljudi i na okoliš, posebno zbog zanošenja. Stoga treba općenito zabraniti primjenu iz zraka uz moguća izuzeća, kad to predstavlja jasnu prednost u smislu smanjenja učinaka na zdravlje ljudi i na okoliš u usporedbi s drugim metodama primjene, ili kad za to nema prikladnih alternativa, pod uvjetom da se koristi najbolja tehnologija na raspolaganju kako bi se smanjilo zanošenje.” Zbog toga je potrebno definirati vrlo stroge, jasne i nedvosmislene kriterije za primjenu SZB iz zraka, npr. u posebnom prilogu Pravilnika.

14. **Čl. 49. st. 1.**

Navod: „Na upit zainteresirane strane profesionalni korisnik mora dati informaciju o trgovačkom nazivu primijenjenog sredstva, načinu i datumu tretiranja.”

Predlažemo: „Na upit zainteresirane strane profesionalni korisnik mora dati informaciju o

trgovačkom nazivu primijenjenog sredstva, načinu, datumu tretiranja, količini sredstva i tretiranom području.”

Obrazloženje: Bez predloženih dodataka zainteresirana strana neće dobiti potpunu informaciju, relevantnu za zdravlje i okoliš.

15. Čl. 49. st. 2

Navod: „Kod primjene sredstva iz zraka profesionalni korisnik je obavezan putem sredstava javnog priopćavanja na lokalnoj razini obavijestiti javnost najmanje 48 sati prije tretiranja. Obavijest mora sadržavati datum i predviđeni sat tretiranja, trgovački naziv sredstva, informaciju o opasnosti sredstva za ljude, životinje, bilje i okoliš, naziv korisnika sredstva te podatke o mjestu tretiranja. Ako koristi sredstva opasna za pčele obavezan je obavijestiti najbližu udrugu pčelara i/ili Hrvatski pčelarski savez.”

Predlažem: „Kod primjene sredstva iz zraka profesionalni korisnik je obavezan putem sredstava javnog priopćavanja na lokalnoj razini obavijestiti javnost najmanje 48 sati prije tretiranja. Obavijest mora sadržavati datum i predviđeni sat tretiranja, trgovački naziv sredstva, informaciju o opasnosti sredstva za ljude, životinje, bilje i okoliš, naziv korisnika sredstva te podatke o mjestu tretiranja. Također, obavezan je obavijestiti pčelare, na način propisan u čl. 51, st. 1.”

Obrazloženje: Bez obzira na to da li je sredstvo označeno kao opasno za pčele ili nije (korisnik to može, ali ne mora znati), pri primjena SZB iz zraka korisnik o tome mora obavijestiti pčelare putem udruge pčelara te obavijestiti Hrvatski pčelarski savez. Iako za mnoga sredstva nije pouzdano utvrđeno da su opasna za pčele, nije isključeno da rizik postoji. Uostalom dobro je da pčelari budu obaviješteni o svim za pčele potencijalno opasnim tretmanima.

16. Čl. 51. st. 1.

Navod: „U vrijeme cvatnje poljoprivrednih kultura, profesionalni korisnik mora najmanje 48 sati prije tretiranja kontaktnim sredstvom za zaštitu bilja opasnim za pčele obavijestiti pčelare. Obavijest mora sadržavati datum i predviđeni sat tretiranja, trgovački naziv sredstva, naziv korisnika sredstva te podatke o mjestu tretiranja. Ako korisniku pčelar nije poznat, mora obavijestiti najbližu udrugu pčelara i/ili Hrvatski pčelarski savez.”

Predlažemo: „U vrijeme cvatnje poljoprivrednih kultura, profesionalni korisnik mora najmanje 72 sata prije tretiranja kontaktnim sredstvom za zaštitu bilja opasnim za pčele obavijestiti najbližu udrugu pčelara i Hrvatski pčelarski savez. Pčelarske udruge su dužne obavijestiti pčelare u roku od 24 sata. Obavijest mora sadržavati datum i predviđeni sat tretiranja, trgovački naziv sredstva, količinu primijenjenog sredstva, naziv korisnika sredstva te podatke o mjestu tretiranja. Hrvatski pčelarski savez prikuplja i sistematizira podatke o primjeni sredstava za zaštitu bilja potencijalno opasnih po pčele te omogućuje javni pristup tim informacijama.”

Obrazloženje: Obavještavanje pojedinačnih pčelara o tretmanu je potpuno nepraktično (profesionalnom korisniku svi pojedinačni pčelari koji bi mogli biti oštećeni primjenom SZB mogu, ali ne moraju biti poznati), neučinkovito i netransparentno, a važno je da se omogući neometano širenje takvih informacija. Iz tog razloga profesionalni korisnik o tretmanu mora obavijestiti pčelare, ali putem najbliže udruge pčelara, što je puno praktičnije i učinkovitije. Važno je da se o tome obavještava i Hrvatski pčelarski savez, koji je zadužen za centralno prikupljanje i sistematizaciju podataka o primjeni sredstava za zaštitu bilja potencijalno opasnih po pčele te mora omogućiti javni pristup tim informacijama. Vrijeme od 72 sata je predloženo, s obzirom na to da udruzi pčelara treba ostaviti razumno vrijeme da obavijesti sve pojedinačne pčelare u ugroženom području, a pčelarima treba ostaviti dovoljno vremena da reagiraju.

17. Čl. 52

Predlažemo: U potpunosti zabraniti prodaju i primjenu SZB koja sadrže aktivne tvari iz skupine neonikotinoida.

Obrazloženje: Iako znanstvena istraživanja ukazuju na kombinirani utjecaj nekoliko uzroka trenda smanjenja populacije pčela, pesticidi na bazi neonikotinoida nedvojbeno su prepoznati kao ključni¹. Pokazano je i da te kemikalije, čak i u vrlo niskim koncentracijama uzrokuju

¹ Decourtye, Axel; Devillers, James (2010). "Ecotoxicity of Neonicotinoid Insecticides to Bees". In Thany, Steeve Hervé. *Insect Nicotinic Acetylcholine Receptors (Advances in Experimental Medicine and Biology)*. 683. pp. 85–95; Moncharmont, F.D. Decourtye, A., Hantier, C.H., Pons, O., Pham-Delegue, M. (2003). "Statistical analysis of honeybee survival after chronic exposure to insecticides". *Environ Toxicol Chem* 22 (12): 3088–94
Whitehorn, P. R.; O'Connor, S.; Wackers, F. L.; Goulson, D. (2012). "Neonicotinoid Pesticide Reduces Bumble Bee Colony Growth and Queen Production". *Science*
Didier, Elizabeth; Vidau, Cyril; Diogon, Marie; Aufauvre, Julie; Fontbonne, Régis; Viguès, Bernard; Brunet, Jean-Luc; Texier,

izrazito povećanje osjetljivosti pčela na smrtonosne bolesti. Opasnost se povećava činjenicom velike otpornosti neonikotinoida u tlu, gdje njihova razgradnja traje najmanje 3 godine, što je u direktnoj opreci s EU Direktivom 91/414, koja propisuje da vrijeme polurazgradnje pesticida ne smije prelaziti 90 dana. Uz ostale tvari, biljke iz tla crpe i nerazgrađene neonikotinoide, koji, zajedno s onima koji su uneseni pri tretmanu sjemena, kontaminiraju nektar, a u konačnici i med. Nadalje, istraživanja su pokazala da se otrovnost prema pčelama drugih vrsta pesticida, posebno fungicida široke primjene, u kombinaciji s neonikotinoidima, može povećati i do 1000 puta². U nas se najveći gubici pčela i pčelinjih zajednica bilježe u Slavoniji, što se može dovesti u vezu s intenzivnom poljoprivredom uz koju ide i intenzivna upotreba pesticida. Uvažavajući upozorenja znanstvenika neke su europske zemlje (Njemačka, Italija, Francuska, Slovenija)³ značajno ograničile upotrebu neonikotinoidnih insekticida kako bi zaštitile svoje pčele. Naime, zabrana neonikotinoida je u Francuskoj stupila na snagu 2006., a u Njemačkoj 2008. godine⁴. Italija je, sljedeći taj primjer, 2009. godine uvela suspenziju upotrebe neonikotinoida u tretmanu sjemena kao „mjeru predostrožnosti“⁵, a u listopadu 2011. ta je suspenzija produljena za narednih godinu dana⁶. U Sloveniji su od 2011. potpuno zabranjeni preparati na bazi neonikotinoida klotianidina, imidakloprida i tiametoksama⁷. S obzirom na veliku važnost pčela u proizvodnji hrane, mjerodavne institucije navedenih zemalja su primijenile europsko načelo opreznosti, ne čekajući konačne znanstvene dokaze o povezanosti pomora pčela i insekticida na bazi neonikotinoida. Važno je spomenuti da su u svim tim zemljama zabilježeni značajni pozitivni učinci zabrane neonikotinoida na pčelinju populaciju⁷. Odredbe, sadržane u ovom članku Nacrta prijedloga Pravilnika, prepoznaju otrovnost aktivnih tvari iz skupine neonikotinoida te organofosfornog spoja fipronila za pčele, ali samo u doba sjetve. Ipak, ovdje treba upozoriti na brojna znanstvena istraživanja, koja nedvojbeno pokazuju da se neonikotinoidi u biljkama, čije je sjeme tretirano tim sredstvima, zadržavaju kroz cijeli biološki ciklus, i to u svim dijelovima biljaka te u nektaru, u znatnim koncentracijama, štetnima po pčele i ostale oprašivače i sakupljače nektara⁸, a pokazuje se i da se u znatnoj mjeri zadržavaju i u drugim sastavnicama okoliša⁹. Time je, posredstvom pčelinjih proizvoda (naročito meda), ugroženo i zdravlje ljudi, unošenjem tih vrlo štetnih kemikalija. Predlažem potpunu zabranu tretmana sjemena sredstvima za zaštitu bilja koja sadrže neonikotinoide. U predmetnom članku se navodi nekoliko neonikotinoida (konkretno: klotianidin, tiametoksan i imidaklopid), međutim to nisu sve tvari iz te skupine. Na tržištu su, osim spomenutih, u različitim preparatima dostupni sljedeći neonikotinoidi: acetamiprid, dinotefuran, nitenpiram i tiaklopid.

18. Čl. 52. st. 4(b)

Navod: „UPOZORENJE: Sjeme je tretirano s *aktivnim tvarima* – navesti a.t. - (*klotianidin, fipronil, tiametoksam, imidaklopid*). Opasno za pčele. Prilikom sjetve tretiranog sjemena potrebno je koristiti odgovarajuće sijačice koje omogućuju visoki stupanj inkorporacije u tlo, smanjuju na najmanju mjeru prosipanje i širenje prašine. Zabranjena je sjetva tretiranog sjemena pneumatskim sijačicama s podtlakom bez nadogradnje. Tretirano sjeme se ne smije sijati po vjetrovitom vremenu. Potrebno je upozoriti pčelare kada se obavlja sjetva tretiranim sjemenom o potrebi premještanja košnica ili zatvaranja pčela. Tretirano sjeme preporučuje se sijati kada je temperatura zraka niža od 12 °C. Općenite preporuke: Rasuto sjeme treba odmah pokupiti i ukloniti. Tretirano sjeme ne ostavljati na površini tla. Tretirano sjeme i

Catherine et al. (2011). "Exposure to Sublethal Doses of Fipronil and Thiacloprid Highly Increases Mortality of Honeybees Previously Infected by *Nosema ceranae*". *PLoS ONE* 6 (6): e21550

2

T. Iwasa: „Mechanism for the differential toxicity of neonicotinoid insecticides in the honey bee, *Apis mellifera*“, *Mendeleev* 23 (2004) 371-378

³ <http://www.i-sis.org.uk/banNeonicotinoidPesticidesToSaveHoneybee.php>

⁴ <http://www.soilassociation.org/LinkClick.aspx?fileticket=RXLEm9WXrHk%3D>

⁵ <http://www.treehugger.com/clean-technology/nicotine-bees-population-restored-with-neonicotinoids-ban.html>

⁶ <http://www.agrow.com/markets/europe/article322956.ece>

⁷ http://www.czs.si/novice_podrobno.php?sif_no=1734

http://www.uradni-list.si/_pdf/2011/Ur/u2011031.pdf

⁸ C. H. Krupke, G. J. Hunt, B. D. Eitzer, G. Andino, K. Given: „Multiple Routes of Pesticide Exposure for Honey Bees Living Near Agricultural Fields“ *PLoS ONE* 7 (2012) e29268

A. Buchholz, R. Nauen: „Translocation and translaminar bioavailability of two neonicotinoid insecticides after foliar application to cabbage and cotton“ *Pest Manag. Sci.* 58 (2002) 10–16

⁹ Fossen, Matthew (2006) „Environmental Fate of Imidacloprid“, California Department of Pesticide Regulation, Retrieved 18 April 2012

njegove ostatke, kao što su smrvljeno zrno i prašina ne smiju dospjeti u vode.”u skladu s predloženom potpunom zabranom neonikotinoide, predlažem i preformuliranje upozorenja.
Predlažemo: „UPOZORENJE: Sjeme je tretirano *aktivnom tvari fipronil*. Opasno za pčele. Prilikom sjetve tretiranog sjemena potrebno je koristiti odgovarajuće sijačice koje omogućuju visoki stupanj inkorporacije u tlo, smanjuju na najmanju mjeru prosipanje i širenje prašine. Zabranjena je sjetva tretiranog sjemena pneumatskim sijačicama s podtlakom bez nadogradnje. Tretirano sjeme se ne smije sijati po vjetrovitom vremenu. Potrebno je upozoriti pčelare kada se obavlja sjetva tretiranim sjemenom o potrebi premještanja košnica ili zatvaranja pčela. Tretirano sjeme preporučuje se sijati kada je temperatura zraka niža od 12 °C. Općenite preporuke: Rasuto sjeme treba odmah pokupiti i ukloniti. Tretirano sjeme ne ostavljati na površini tla. Tretirano sjeme i njegove ostatke, kao što su smrvljeno zrno i prašina ne smiju dospjeti u vode.”

Obrazloženje: U skladu s predloženom potpunom zabranom aktivnih tvari iz skupine neonikotinoide, iz upozorenja su izbrisani neonikotinoidi i ostavljen je samo fipronil.

19. Čl. 54. st. 1.

Navod: „Profesionalni korisnici pri tretiranju moraju koristiti odgovarajuću osobnu i posebnu zaštitnu odjeću i opremu te uređaje ovisno o vrsti sredstva i metodi tretiranja koju primjenjuju.”

Predlažemo: “Profesionalni korisnici pri tretiranju moraju koristiti odgovarajuću osobnu i posebnu zaštitnu odjeću i opremu te uređaje ovisno o vrsti sredstva i metodi tretiranja koju primjenjuju. Zaštitna odjeća i oprema je propisana u Prilogu XY.”

Obrazloženje: Radi što potpunije zaštite radnika, potrebno je precizno definirati zaštitnu odjeću i opremu, što je najbolje kroz sastavljanje posebnog priloga.

20. Čl. 54. st. 6.

Navod: „Profesionalni korisnik je dužan praznu ambalažu od sredstava za zaštitu bilja, ambalažu s ostacima sredstva za zaštitu bilja, ostatke škropiva zbrinuti u skladu sa propisima koji uređuju opasni otpad.“

Predlažemo: „Profesionalni korisnik je dužan praznu ambalažu od sredstava za zaštitu bilja, ambalažu s ostacima sredstva za zaštitu bilja te ostatke škropiva zbrinuti u skladu sa Zakonom o otpadu i podzakonskim aktima koji iz njega proizlaze, a odnose se na opasan otpad.“

Obrazloženje: Preciziranje odredbe.

21. Čl. 54. st. 7.

Navod: „Uređaje profesionalni korisnik je obvezan čistiti sukladno uputama na etiketi sredstva za zaštitu bilja.”

Predlažemo: „Profesionalni korisnik je obvezan čistiti uređaje sukladno uputama na etiketi sredstva za zaštitu bilja.”

Obrazloženje: Jasnija pravopisna formulacija, tj. usklađenje rečenice sa standardima Hrvatskog jezika.

22. Čl. 58.

Predlažemo: (a) Dodati obavezu obavljanja sistematskog pregleda u skladu sa zdravstvenim standardima, pri čemu se posebna pažnja treba usmjeriti prema mogućim kroničnim trovanjima.

(b) dodati odredbe vezane uz prava zaposlenika, koji su pretrpjeli akutna te kojima su utvrđena kronična trovanja, kao i druge ozljede od opasnih kemikalija.

Obrazloženje: Radnici, koji dolaze u kontakt sa SZB, vrlo su izloženi akutnim i kroničnim trovanjima te drugim ozljedama od opasnih kemikalija pa im je potrebno omogućiti adekvatnu zdravstvenu skrb kroz redovite sistematske preglede (koji obavezno obuhvaćaju dijagnostiku kroničnih trovanja). Isto tako, treba definirati i prava radnika, koji su pretrpjeli oštećenja zdravlja zbog rada sa SZB.

23. Čl. 66.

Predlažemo: Odredbe iz ovog članka preformulirati u načela, koja trebaju stajati na početku teksta Pravilnika.

Obrazloženje: Člankom se (načelno) propisuje primjena nekemijskih sredstava, ali sasvim nedostatan. Potrebno je kroz cijeli Pravilnik staviti naglasak upravo na takve postupke, uvažavajući smjernice dane u preambuli Direktive, kao i u načelnoj primjedbi 1.

24. Čl. 66.

Predlažemo: Dodati odredbu kojom se šteta po zdravlje ljudi i okoliš od primjene kemijskih sredstava dodatno uračunava u cijenu SZB, ali i njihovih ostataka u konačnim proizvodima.

Obrazloženje: U skladu s odredbom sadržanom u stavku 2., potrebno je dodati još jedan pokazatelj, koji se odnosi na štetu po zdravlje ljudi i okoliš od SZB te ostataka njihovih aktivnih

tvari u konačnim proizvodima. Tom bi se mjerom dodatno ohrabrilu poljoprivrednike na primjenu postupaka koji su u skladu s načelima održive poljoprivrede.

25. **Čl. 66, st. 2**

Predlažem: Odrediti koliko iznose, na koji način se dodjeljuju te tko je zadužen za dodjelu poticaja za integriranu zaštitu bilja.

Obrazloženje: Radi se o još jednom u nizu kvalitativnih pojmova, koji zaslužuju stavljanje u kvantitativne okvire. Ti poticaji, kao i procedura njihove dodjele, moraju biti snažni motivirajući faktor za okretanje poljoprivrednika održivoj poljoprivredi kroz integriranu zaštitu bilja, permakulturu i sl.

26. **Prilog II.**

Predlažemo: Potpunije definirati i kvantificirati (gdje god je to moguće) sve parametre i kriterije pregleda tehničke ispravnosti uređaja za primjenu pesticida.

Obrazloženje: Prilog II je doslovan prijevod Priloga II Direktive. Međutim, ovdje svi navedeni parametri trebaju biti kvantificirani u skladu s načelima održive primjene SZB te ostalim propisima RH vezanima uz sigurnost te zaštitu zdravlja i okoliša. U ovom je obliku sve općenito, potpuno neprecizno i time korisnicima daje preveliku slobodu.

27. **Prilog III. st. 3.**

Navod: „Profesionalni korisnik na temelju rezultata praćenja mora donijeti odluku hoće li i kada će primijeniti mjere zaštite bilja. Čvrsti i znanstveno utemeljeni pragovi gospodarske štetnosti bitne su komponente u donošenju odluka. Kad je to moguće, prije tretiranja štetnih organizama moraju se uzeti u obzir pragovi gospodarske štetnosti utvrđene za pojedinu regiju, specifična područja, uzgojne kulture i posebne klimatske uvjete.”

Predlažemo: „Profesionalni korisnik na temelju rezultata praćenja mora donijeti odluku hoće li i kada će primijeniti mjere zaštite bilja. Čvrsti i znanstveno utemeljeni pragovi štetnosti po ljudsko zdravlje, okoliš i gospodarstvo bitne su komponente u donošenju odluka. Kad je to moguće, prije tretiranja štetnih organizama moraju se uzeti u obzir pragovi štetnosti po ljudsko zdravlje, okoliš i gospodarstvo utvrđene za pojedinu regiju, specifična područja, uzgojne kulture i posebne klimatske uvjete.”

Obrazloženje: Osim gospodarskih, pri procjeni štete uvijek treba uzimati u obzir i štetnost po ljudsko zdravlje i okoliš.